

Til lovforslag nr. L 78. Betænkning afgivet af Retsudvalget den 19. april 1994

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og offererstatningsloven

(Bekæmpelse af vold)

Udvalget har behandlet lovforslaget i nogle møder og har herunder stillet spørgsmål til justitsministeren, som denne har besvaret skriftligt.

Endvidere har udvalget modtaget skriftlige henvendelser fra:

Advokatsamfundet,
Danske Vognmænd,
Eckhardt, Vera, København, og
Rørdam, Thomas, advokat, København.

Der er af justitsministeren stillet ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Herefter indstiller et *flertal* (Socialdemokratiets, Centrum-Demokraternes, Det Radikale Venstres og Kristeligt Folkepartis medlemmer af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag.

Flertallet tilslutter sig de foranstaltninger, der er anført i lovforslagets bemærkninger om en særlig hurtig behandling af de prioriterede voldssager ved politiet og anklagemyndigheden, ved domstolene og ved kriminalforsorgen.

Flertallet er indstillet på at arbejde videre med at søge det forebyggende arbejde forbedret, herunder at drøfte en opprioritering og fremrykning af indsatsen mod vold og anden kriminalitet bl.a. gennem den primære sundhedspleje, daginstitutioner, folkeskolens 1.-7. klasser og SSP-samarbejdet. Dette skal ske i

nært samarbejde med kommunerne. Der bør være et velfungerende SSP-samarbejde i samtlige kommuner.

Man agter ligeledes at arbejde videre med en forbedring af indsatsen mod vold i hjemmene. Det skal bl.a. overvejes at forbedre bisiddernes rolle i retssager om vold mod ægtefælle eller samlever og i sager om voldtægt.

Det skal overvejes at forhøje erstatningen til volds ofre.

For at søge tilbagefaldet ved fængselsvæsenet formindsket skal der endvidere arbejdes på, at »udslusningen« og resocialiseringen yderligere forbedres, ligesom flertallet ønsker indsatsen mod narko i fængslerne videreført ved bl.a. at fremskynde oprettelsen af narkofri afdelinger.

Flertallet ser fortsat med stor alvor på, hvordan problemer med rockere kan begrænses såvel uden for som inden for fængslerne.

Et *mindretal* (Det Konservative Folkepartis og Venstres medlemmer af udvalget) indstiller ligeledes lovforslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag. Mindretallet udtaler, at man støtter lovforslaget og dets intentioner om dels at bekæmpe voldsproblemerne og dels at styrke volds ofrenes retsstilling. Mindretallet finder imidlertid lovforslaget aldeles utilstrækkeligt.

Mindretallet finder det f.eks. dybt beklageligt, at lovforslaget ikke indebærer en skærpelse af strafniveaueet i førstegangstilfælde af vold.

Mindretallet finder, at det for den almindelige retsfølelse og under hensyn til den generalpræventive effekt forekommer urimeligt, at straffene for meningsløs gadevold med alvorlig legemsskade til følge oftest ligger på et niveau omkring 60 dages ubetinget fængsel.

Mindretallet ønsker denne tilstand ændret, således som det har fundet udtryk i L 35, forslag til lov om ændring af straffeloven og retsplejeloven. (Skærpet indsats mod voldskriminaliteten m.v.), der tillige indeholder regler om bedre beskyttelse af vidner i bl.a. voldssager.

Et *andet mindretal* (Socialistisk Folkepartis medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling, men kan stemme for de stillede ændringsforslag.

Et *tredje mindretal* (Fremskridtspartiets medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag.

Mindretallet bemærker dog, at der fortsat er behov for at lovgive for at sikre en mere konsekvent indgriben over for voldsforbrydere allerede ved den første forseelse og uanset forbryderens alder, ligesom mindretallet mener, at der er behov for betydelig strengere betingelser for prøveløsladelse.

Ændringsforslag

Af *justitsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

Til § 2

1) Efter nr. 1 indsættes som nyt nummer:

»01. I § 745, stk. 4, indsættes som 2. pkt., og i § 748, stk. 6, indsættes som 3. pkt.:

»Pålægget kan udstrækkes, indtil tiltalte har afgivet forklaring under domsforhandlingen.«

2) Efter nr. 2 indsættes som nyt nummer:

»02. I § 848, stk. 2, indsættes som 2. pkt.:

»Retten afgør, om gengivelsen af forklaringen skal ske før eller efter, at tiltalte selv har afgivet forklaring.«

Til § 4

3) *Stk. 1* affattes således:

»*Stk. 1*. Loven træder i kraft den 1. juni 1994.«

4) Efter stk. 1 indsættes som nyt stykke:

»*Stk. 2*. § 2, nr. 01 og 02, finder anvendelse i alle sager, som ikke er endeligt afgjort ved lovens ikrafttræden.«

Stk. 2 bliver herefter stk. 3.

Bemærkninger

Til nr. 1 og 2

1. Ændringsforslagets formål er at afklare og fastlægge retstilstanden vedrørende spørgsmålet, om gengivelse af et vidnes eller en medtiltaltes forklaring skal ske før eller efter, at tiltalte selv har afgivet forklaring, når tiltalte efter retsformandens beslutning ikke har overværet afhøringen af vidnet eller medtiltalte.

Der hersker således formentlig en vis retsuisikkerhed om dette spørgsmål. Østre Landsret har i en større straffesag (gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1982, s. 995) antaget, at tiltalte først skulle gøres bekendt med en medtiltaltes forklaring, efter at han selv havde afgivet forklaring om det pågældende forhold. Vestre Landsret har derimod i en kendelse (gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1990, side 213) antaget, at retsplejelovens § 848, stk. 2, sammenholdt med den særlige bestemmelse i lovens § 748, stk. 6, 2. pkt., om afhøring under efterforskningen efter sin ordlyd må forstås således, at den tiltalte, inden han selv afhøres, skal gøres bekendt med indholdet af medtiltaltes forklaring.

På denne baggrund har Rigsadvokaten bl.a. i skrivelse af 1. marts 1994 foreslået retstilstanden afklaret ved indsættelse af en bestemmelse i retsplejelovens § 848 om dette spørgsmål.

Et lignende forslag blev fremsat af den daværende justitsminister (Engell) den 18. december 1991 som led i et samlet lovforslag om øget beskyttelse af vidner, herunder ved adgang til anonym vidneførsel i visse tilfælde (L 167). Denne del af lovforslaget blev imidlertid forkastet under Folketingets 2. behandling af lovforslaget, jf. Folketingstidende 1991-92, sp. 8973 ff.

2. Ændringsforslaget indeholder desuden to forslag om ændring af retsplejelovens § 745, stk. 4, og § 748, stk. 6. Efter disse bestemmelser

kan forsvareren, bl.a. hvis hensynet til sagens opklaring undtagelsesvis gør det påkrævet, pålægges ikke at videregive bestemte oplysninger, der er fremkommet under efterforskningen, til tiltalte. Et sådant pålæg bortfalder senest ved domsforhandlingens begyndelse, jf. bl.a. betænkning nr. 622/1971 om efterforskning i straffesager m.v., side 43. Efter domsforhandlingens begyndelse kan forsvareren således uden videre gøre tiltalte bekendt med oplysninger, omfattet af et tidligere meddelt pålæg, f.eks. om medsigtedes forklaringer under efterforskningen, uanset at tiltalte herved får mulighed for at afpasse sin forklaring under domsforhandlingen efter de pågældendes forklaringer.

En isoleret gennemførelse af den foreslåede ændring af retsplejelovens § 848, stk. 2, hvorefter retten kan træffe afgørelse om, at tiltalte først skal gøres bekendt med medtiltaltes eller vidners forklaring, efter at han selv har afgivet forklaring, jf. nedenfor, vil således ikke opfylde sit formål – at forebygge indbyrdes påvirkning af forklaringerne til skade for sagens oplysning – i de tilfælde, hvor forsvareren efter domsforhandlingens begyndelse har gjort tiltalte bekendt med indholdet af medtiltaltes eller vidners forklaring under efterforskningen.

Rigsadvokaten har på denne baggrund i den ovennævnte skrivelse foreslået, at ændringen af retsplejelovens § 848, stk. 2, ledsages af en samtidig ændring af retsplejelovens § 745, stk. 4, og § 748, stk. 6, der gør det muligt tidsmæssigt at udstrække et pålæg under efterforskningen til forsvareren om ikke at videregive bestemte oplysninger til tiltalte, indtil tiltalte har afgivet forklaring under domsforhandlingen.

Den foreslåede ændring af retsplejelovens § 745, stk. 4, og § 748, stk. 6, indebærer, at et pålæg til forsvareren om ikke at videregive bestemte oplysninger, modtaget fra politiet eller i et retsmøde, til tiltalte tidsmæssigt kan udstrækkes, indtil tiltalte har afgivet forklaring under domsforhandlingen. Reglen er således fakultativ.

Om et sådant pålæg i det enkelte tilfælde bør udstrækkes, indtil tiltalte har afgivet forklaring under domsforhandlingen, afhænger af en konkret vurdering af sagens omstændigheder – f.eks. om en af flere tiltalte har nægtet at afgive forklaring til politiet eller i retten – og udsigten til sagens opklaring på tidspunktet for medde-

lelsen af forsvarerpålægget. Er baggrunden for et pålæg, meddelt af politiet i medfør af retsplejelovens § 745, stk. 4, eksempelvis alene at udelukke tiltalte fra kundskab om medsigtedes forklaringer, indtil tiltalte har afgivet indenretlig forklaring inden domsforhandlingen, jf. retsplejelovens § 748, stk. 6, vil der normalt ikke være grundlag for at udstrække et tavshedsplæg, indtil tiltalte har afgivet forklaring under domsforhandlingen. Viser det sig omvendt senere under efterforskningen, at et tidligere tavshedsplæg, der er blevet udstrakt, indtil tiltalte har afgivet forklaring under domsforhandlingen, ikke længere er påkrævet af hensyn til sagens opklaring, kan der efter omstændighederne være anledning til at ophæve det.

Afgørelsen om at udstrække et forsvarerpålæg, indtil tiltalte har afgivet forklaring under domsforhandlingen, træffes under efterforskningen af politiet, jf. retsplejelovens § 745, stk. 4, jf. stk. 1. Politiets afgørelse kan indbringes for retten, jf. retsplejelovens § 746. Er der derimod tale om oplysninger, der er fremkommet i et retsmøde under efterforskningen, træffes afgørelsen af retten, jf. retsplejelovens § 748, stk. 6, jf. stk. 1.

Retten beslutning om at udstrække et forsvarerpålæg, indtil tiltalte har afgivet forklaring under domsforhandlingen, må antages at kunne kæres til landsretten, jf. retsplejelovens § 968, stk. 1, jf. herved bl.a. Østre Landsrets kendelse gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1960, side 1100, vedrørende kære af underrettens kendelse om tiltaltes adgang til at se forsvarerens genpart af sagens akter.

Kære af retten beslutning om nægtelse af at udstrække et forsvarerpålæg, indtil tiltalte har afgivet forklaring under domsforhandlingen, har ikke opsættende virkning, medmindre vedkommende byret eller landsretten træffer bestemmelse herom, jf. retsplejelovens § 969, stk. 2.

3. Efter retsplejelovens § 848, stk. 1, kan formanden beslutte, at tiltalte skal forlade retssalen, mens et vidne eller en medtiltalt afhøres, når særegne grunde taler for, at en uforbeholden forklaring ellers ikke kan opnås. Efter § 848, stk. 2, skal tiltalte, når han på ny kommer til stede i retssalen, have oplysning om, hvem der har afgivet forklaring i hans fravær, og om indholdet af forklaringen.

Forslaget om ændring af § 848, stk. 2, inde-

bærer som nævnt under pkt. 1 en afklaring af spørgsmålet om, hvorvidt gengivelse af vidners eller medtiltaltes forklaring skal ske før eller efter, at tiltalte selv har afgivet forklaring.

Efter ændringsforslagets bestemmelse herom afgøres dette spørgsmål af retten efter en konkret vurdering i det enkelte tilfælde.

I de fleste tilfælde vil det være naturligt og helt ubetænkeligt at gengive forklaringen, inden tiltalte selv afgiver forklaring.

I enkelte tilfælde, navnlig vedrørende stærkt belastede kriminelle og organiseret kriminalitet, kan der imidlertid være grund til at tro, at tiltalte, hvis forklaringen gengives, inden tiltalte selv afgiver forklaring, vil afpasse sin forklaring efter f.eks. en medtiltaltes forklaring. Herved kan retten udelukkes fra at opnå en uforbeholden forklaring af tiltalte selv. I sådanne tilfælde afgør retten efter en afvejning af på den ene side hensynet til sagens oplysning og på den anden side hensynet til tiltaltes mulighed for at varetage sine interesser, om gengivelsen af den tidligere afgivne forklaring skal ske, efter at tiltalte har afgivet forklaring.

Retten beslutning under domsforhandlingen om, at gengivelse af et vidnes eller en medtiltaltes forklaring først skal ske, efter at tiltalte selv har afgivet forklaring, kan ikke kæres, jf. retsplejelovens § 968, stk. 2.

Den foreslåede bestemmelse vedrører som nævnt udelukkende spørgsmålet om tidspunktet for rettens oplysning til tiltalte om vidners eller medtiltaltes forklaring og berører således ikke forsvarerens ret til at overvære vidners eller medtiltaltes forklaring og stille spørgsmål til de pågældende, jf. retsplejelovens § 845.

Til nr. 3

Da loven ikke vedtages inden den 1. april 1994, foreslås det at udskyde ikrafttræden fra den 1. april til den 1. juni 1994.

Til nr. 4

Den foreslåede ændring af ikrafttrædelsesbestemmelsen indebærer, at de foreslåede ændringer af retsplejelovens § 745, stk. 4, § 748, stk. 6, og § 848, stk. 2, kan finde anvendelse i alle sager, der ikke er endeligt afgjort ved lovens ikrafttræden.

Dorte Bennedsen (S) Erling Christensen (S) Lise Hækkerup (S) Lissa Mathiasen (S)

Holger Graversen (S) Ole Espersen (S) Sonja Albrink (CD) Bjarne Ørum (RV)

Inger Stilling Pedersen (KRF) Grove (KF) fmd. Helge Adam Møller (KF)

H.P. Clausen (KF) Inge Dahl-Sørensen (V) Birthe Rønn Hornbech (V)

Svend Aage Jensby (V) Steffen Kjærulff-Schmidt (FP) Pernille Frahm (SF)